

МОДЕЛІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ІСТОРИЧНОГО НАРАТИВУ В РОМАНАХ А. ЛЕВІ ТА ДЖ. РОБЕРТСОНА: МЕТАМОДЕРНІСТСЬКА ПЕРСПЕКТИВА

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (53) 2025

УДК 821.172.09:82-312.14(7)

DOI: 10.24144/2663-6840/2025.1(53).15–20

Дроздовський Д. Моделі репрезентації історичного нарративу в романах А. Леві та Дж. Робертсона: метамодерністська перспектива; кількість бібліографічних джерел – 15; мова українська.

Анотація. У статті досліджено репрезентації історії в сучасній британській романістиці А. Леві та Дж. Робертсона, зокрема в аспекті філософсько-світоглядних параметрів метамодернізму. Окреслено вектори деконструкції в британських романах традиційної репрезентації історичних подій минулого та конструювання альтернативних нарративів, що довгий час залишалися на маргінесі офіційного дискурсу. Окреслена тенденція актуалізує відхід від постмодерністського релятивізму і прагнення оприявити в річці сучасного британського роману нові форми рефлексії, що поєднують художню вигадку з пошуком автентичності та виявів етичного буття. Основне завдання: типологізація художніх стратегій у романах сучасних британських авторів, які інтегрують постмодерністські ігрові прийоми з новим підходом до реконструкції історії, що ґрунтується на метамодерністському прагненні автентичності.

У дослідженні проаналізовано роман «Фанатик» Дж. Робертсона, де переплітаються два ключові часові виміри: події 1997 року та XVII століття. У першому часовому вимірі роман оприявнює події, що передували створенню шотландського парламенту, а в другому — період суду й страти Джеймса Мітчела за замах на архієпископа Шарпа. Персонаж Ендрю Карлін пов'язує ці нарративи через одержимість історичною постаттю Мітчела. Показано, що сюжет роману ускладнюється пошуком легендарної «таємної книжки», яка надає нові перспективи осмислення історичних подій. Цей ключовий сюжетний момент розкриває інтенцію автора щодо репрезентації нестійкості історичних доказів та екслюдує неоднозначність історичної правди. Дж. Робертсон порушує питання про те, як факти минулого впливають на сучасне сприйняття історичних подій.

Досліджено, що подвійна структура роману також підкреслює напруження між тим, що залишається поза фокусом історії, як постать Мітчела, і тим, що міфологізовано, як випадок Вейра. Визначено, що в тісному переплетінні реальності й вигадки виникає неможливість відновлення об'єктивної історичної правди.

Окреслено роль сучасного британського роману як інструменту рефлексії на помеж'ї ідеологічного, етичного та соціокультурного вимірів. Метамодерністський британський роман є простором для репрезентації складних історичних питань, водночас він пропонує нові перспективи їх інтерпретації. Доведено, що особлива увага в романах приділена маніпуляціям історичними фактами: історичне минуле є об'єктом боротьби за контроль над сприйняттям, впливом та інтерпретацією в майбутньому. Метамодерністська інтенція в романах дає можливість розкрити пригнічені або маргіналізовані аспекти, допомагаючи переосмислювати минуле через колективну рефлексію та пошук ціннісних орієнтирів. Визначено, що сучасна британська романістика періоду метамодернізму розглядається як платформа для діалогу між минулим і майбутнім, що переосмислює вплив історії та історичної спадщини на дискурс культурної пам'яті.

Ключові слова: метамодернізм, сучасна британська література, історичний нарратив, альтернативна історія, деконструкція, автентичність.

Формулювання проблеми. У контексті наукових дискусій стосовно кристалізації в сучасному літературному процесі нового напрямку, який отримав назву метамодернізму (Т. Вермиулен, Р. ван ден Аккер та ін.), а також у процесі осмислення постмодерністських теоретично-мистецьких і літературних конфігурацій сучасної культури загалом та літератури зокрема [Бандровська 2021; Гапонюк 2024; Губернатор 2023; Дроздовський 2018; Манюков 2021; Манюков 2022; Пахаренко 2021; Петрова 2020; Чернишова 2023] та ін., важливо дослідити вектори репрезентації історії й моделі її художнього оприявнення в річці романів, написаних після 2000-го року, що реалізують у своєму нарративному просторі метамодерністські тенденції.

Аналіз досліджень. Сучасні дослідники [Acheson 2017; Бандровська 2021; Дроздовський 2018; Петрова 2020; Чернишова 2023] акцентують на значній ролі історичної компоненти в лоні британської романістики, написаної після 2000 року.

Історичний матеріал реалізує себе в кількох напрямках. По-перше, він пропонує альтернативне осмислення минулого, відмінне від тієї версії, яку читачі знають на основі реконструкції офіційних історичних документів. По-друге, згідно з дослідницьким припущенням, звернення до минулого є частиною тенденції, пов'язаної з переглядом суспільно-історичних процесів. Така ревізія відбувається з метою пошуку правди та переосмислення табуованих сторінок історії, які не потрапляли до офіційного дискурсу, адже були репрезентовані так званими «малими голосами», викресленими відповідно до офіційної позиції структур влади, які мали статус найвищої інституційної суб'єктності. З огляду на це залучення до лона сучасних британських романів історичної компоненти дає можливість здійснити ревізію явищ (ритуально-культурних, звичаєвих, суспільно-політичних тощо) у минулому, що відповідає метамодерністським інтенціям, реалізованим відповідно до принципу віднаходження в просторі

культури виявив автентичності, що, на думку О. Манюкова [Манюков 2021; Манюков 2022], є визначальним чинником метамодернізму загалом.

Мета статті, завдання: окреслити конфігурації переходу в річищі сучасної британської романістики в аспекті сприйняття історії як монодискурсу до її розуміння в ролі кількавимірного процесу з різними (зокрема табуйованими/вилученими) векторами альтернативної інтерпретації. Зокрема одним із завдань є розгляд табуйованих «малих дискурсивних голосів», тобто локальних чи вторинних (недомінантних) наративів, які були приглушені офіційним дискурсом і не мали інтерпретації з погляду офіційного канону або визначальної суб'єктної позиції «сильного», дискурсу ідеології та влади. **Завдання:** визначити форми репрезентації історичного наративу в романістиці А. Леві та Дж. Робертсона; окреслити стратегію репрезентації історії в парадигмі метамодерністських підходів, що реалізує настанову на пошук *автентичності* через осмислення дискурсу пам'яті, колективних досвідів і травм, соціально-політичних міфів, ритуалів та ін.

Методи та методика дослідження: методи постколоніального переосмислення історико-літературних наративів попередніх культурно-історичних періодів, метод прискіпливого прочитання (*close reading*), структурно-семіотичний аналіз, підходи герменевтики.

Виклад основного матеріалу. Звернення до історії в контексті сучасного літературного процесу, зокрема у Великій Британії, поновлює дискусію про так званий «великий наратив» (“grand narrative”), який був поставлений під сумнів у межах практик і стратегій репрезентації художньої (та, відповідно, історичної) реальності в річищі постмодернізму. Історія як система знань і реконструкція минулого, спрямована на пошуки автентичності та максимально об'єктивне осмислення історичних постатей і подій, перебуває в конфронтації з релятивістськими постмодерністськими уявленнями про плинність і множинність культурних процесів.

Сучасні автори на кшталт А. Леві та Дж. Робертсона прагнуть знайти істину, наблизитися до реконструкції соціальної пам'яті в парадигмі автентичності, переосмислюючи історичні наративи та заглиблюючись у їхню суть. Занурення в історичний матеріал у сучасних британських романах може інкорпорувати постмодерністські стратегії організації художнього тексту як різношарового феномену, особливо якщо йдеться про паралельне зіставлення сучасності та минулого. У таких випадках на наративному рівні експліковано принцип гри, властивий для постмодернізму загалом. Однак важливою ознакою постпостмодерністського британського роману є прагнення розглядати минуле як дискусію альтернативних історій, які мають право на статус автентичного наративу. На основі історичних ситуацій і відтворених фактів автори акцентують на тому, як у межах історичних наративів могло відбуватися маніпулювання фактами. А. Леві (A. Levy) та Дж. Робертсон (J. Robertson) звертають

увагу на вилучення явищ із загальної картини історичних подій, що суперечили офіційному дискурсу. Такий підхід демонструє пошук рівноваги між художньою реконструкцією минулого та осмисленням його ідеологічного контексту в дискурсі пам'яті, соціальних травм, політичних міфів і ритуалів, які мають місце сьогодні.

Актуалізація історії в контексті сучасної британської романістики тісно пов'язана із загальною тенденцією до постановки етичних питань у сучасній літературі періоду метамодернізму. Етика літературного ландшафту детермінована потребою утвердження автентичності в історичних наративах, зокрема тих, що в різні часи були усунуті або маргіналізовані через їхню належність до альтернативних тенденцій, які не підтримувалися панівною ідеологією певної епохи. Для метамодернізму концепт *автентичності*, як переконливо доводить у дослідженнях О. Манюков [Манюков 2021; Манюков 2022], знаходить своє вираження, зокрема і в політичній площині. Дослідники підкреслюють, що метамодернізм є не лише літературно-мистецьким напрямом, а й феноменом, який взаємодіє з соціально-політичними практиками й ритуалами. Такі тенденції позначені прагненням сформувати етичне середовище в лоні метамодернізму, де *автентичність* є одним із ключових елементів у створенні літературно-культурного й соціополітичного ландшафту.

Залучення до сучасних британських романів історичної проблематики спрямоване на підваження офіційного історичного дискурсу та самої ідеї монолітності історії. Особливу увагу в романах А. Леві та Дж. Робертсона приділено деконструкції уявлень про те, що історія є монодискурсивним явищем.

Працюючи з альтернативними версіями історичних наративів, британські автори у згаданих творах звертаються до зображення складних колізій, пов'язаних із агресією, жорстокістю та воєнним протистоянням у минулому. Вони показують, що прагнення однієї спільноти панувати над іншою часто не підкріплювалося морально-етичними ідеями чи бажанням справедливого розподілу блага. Попри те, що мета здавалася шляхетною – утвердження пріоритетів економічної ідеології для побудови кращого світу, шлях до такого «кращого» буття пролягав через кровопролиття та насильство, про які тривалий час воліли не говорити.

Такий стан речей (замовчування або табування фактів, їх вилучення з колективної пам'яті тощо) детермінує неоднозначне ставлення до ідеології загалом. У контексті нинішніх загроз, як тероризм і світові війни, стає очевидно, що обраний цивілізаційний шлях далекий від ідеалу.

Британські письменники акцентують на історичному дискурсі, демонструючи, що література, яка звертається до історії, стає історичним наративом із виразною етичною перевагою. Історія функціонує як *репрезентація*, а літературний твір є моделлю певної картини світу, відображеної художньо. У цьому контексті теорія репрезентизму

набуває особливої актуальності в межах метамодерністського літературного напрямку. Відповідно до підходів репрезентизму, моделі осмислення та реконструкції минулого є умовними й залежать від чинників, які визначали форми ідеологічного конструювання реальності. Ключовим аспектом у процесі переосмислення різних альтернативних «голів історії» є дотримання етичних параметрів.

Модель представлення історичного нарративу, запропонована в романістиці Андреа Леві, виразно відображає метамодерністську природу. Маємо поєднання традиційного британського погляду на імперський період із демонстрацією острівного бачення. А. Леві прагне утвердити *автентичність* своїх нарративних версій минулого через взаємодію різних історичних візій. Вона підкреслює, що жоден нарратив не може претендувати на абсолютну істину, а сучасне осмислення минулого століття має базуватися на врахуванні обох перспектив.

А. Леві не лише реконструює традиційний колоніальний нарратив, а й робить це в метамодерністський спосіб, акцентуючи на тому, що всі версії історії автентичні, оскільки передають суб'єктивність і досвід кожного учасника. Проблема виникає тоді, коли один нарратив прагне домінувати над іншим. Для кожної окремої спільноти *їхній* історичний досвід стає основою саме *їхньої* автентичної версії правди. У своїх романах А. Леві проводить тонкий аналіз ментальності мешканців островів, торкаючись геокультурних питань. Вона висвітлює ті аспекти, які піддаються уявленню про канонічний британський нарратив, викриваючи його претензію на неупередженість.

Через постколоніальну критику А. Леві показує імперські претензії Великої Британії в новому світлі, зокрема звертаючи увагу на негативні наслідки насадження церковних принципів у культурно чужих їй регіонах. Авторка зазначає, що саме така тенденція породжувала конфлікти, які часто набували жорстоких і загально антигуманних форм. У цій перспективі історія британських домініонів постає не як альтернатива традиційній версії, а як рівноцінно *автентичний* нарратив, заснований на інших світоглядних засадах. Такий нарративний аспект визначає унікальність моделі відображення історії, яку пропонує в романі "Small Island" А. Леві.

Кейрнз Крейг (Cairns Craig) у розділі "James Robertson: In the Margins of History" зауважує, що в романі "The Fanatic" ("Фанатик", 2000) Дж. Робертсона хронотоп експлікує два часових виміри. Перший – це 1997 рік, безпосередньо перед перемогою Лейбористської партії на виборах, що зрештою призвело до створення Шотландського парламенту. Другий період переносить читачів у XVII століття, коли в 1670-х роках Джеймса Мітчела судять і страчують за спробу вбивства архієпископа Шарпа, зрадника принципів шотландського Ковенанту. Обидва ці часові історичні виміри об'єднані через Ендрю Карліна – колишнього студента-історика, настільки схожого на привида, що його запрошують грати роль Майора Вейра під час театралізованих «екскурсій із примарами» у старій частині

Единбурга. Вейр, сучасник Мітчела, був страчений у 1670 році за інцест і контактування з дияволом. Захопившись історією Мітчела, Карлін прагне зрозуміти цю постать — людину, яка мала шанс увійти в історію: «Зараз час Мітчела, зараз він у центрі історії» [Robertson, 2000, с. 138], але, зрештою, зазнала поразки. Дослідники зауважують: "Carlin's obsession is mirrored in the seventeenth-century scenes by John Lauder, who is desperate to understand the 'fanaticism' that drives someone like Mitchel to the gallows for his faith. Doing research on the period, Carlin uncovers 'a secret book' supposedly written by Lauder, which brings him so close to the events of the past" [The Contemporary British Novel Since 2000 2017, с. 163].

У романі «Фанатик» одержимість Карліна знаходить своє відображення через персонажа Джона Лодера, який відчайдушно прагне зрозуміти «фанатизм» (автентичний вияв потужного духу й інтелекту), що змушує таких, як Мітчел, іти на страту заради своєї віри. Досліджуючи цей період, Карлін знаходить «таємну книгу», приписвану Лодеру, яка дає йому можливість наблизитися до усвідомлення подій минулого. "Before Carlin can finish Lauder's book, however, both the book and the librarian who provided it disappear, leaving no record of their existence. The history which Robertson's novel recounts may seem very real, but it is based either on absent textual evidence (even though the novel shows Lauder beginning to write his "secret book" [Robertson, 2000, с. 287]) or, as in the case of Weir, on a surfeit of textual evidence known to have been invented for propaganda purposes: the narrative veers between characters like Mitchel, who fail to make their mark on history, and other characters like Weir, who go down in history so wreathed in interminglings of the speculative and the supernatural – many of them gathered in Robertson's own collection of Scottish Ghost Stories – that "historical truth" is impossible to establish" [The Contemporary British Novel Since 2000 2017, с. 163].

У романі "Фанатик" порушено теми, пов'язані з історичною пам'яттю та складнощами спрощення історичної правди. Зникнення книги Лаудера та бібліотекаря, який її передав, акцентує на нестійкості джерел і сумнівній автентичності документованих фактів. Історія, що описується в романі Дж. Робертсона, попри свою реалістичність, базується на двох протилежних крайнощах: нестачі текстуальних доказів, як у випадку з книгою Лаудера, або вигаданості текстів, що використовувалися з пропагандистською метою, як у випадку Вейра. Наративну динаміку експліковано в конфігураціях взаємодії між такими персонажами, як Мітчел, що перебуває поза рамками історії, і Вейр, чий біографічний сповнені домислів і надприродних елементів. Це створює ситуацію, коли розрізнити міф і факт практично неможливо. Ця плутанина між реальним і вигаданим також підсилюється через звернення до мотиву привидів. Таким чином, автор висвітлює обмеженість і умовність історичної «правди», яка завжди залишається відкритою до інтерпретації.

Дослідники роману Дж. Робертсона наголошують: “The double structure of *The Fanatic* is built around a crisis that Robertson has analyzed in his doctoral thesis on ‘The Construction and Expression of Scottish Patriotism in the Works of Walter Scott, which argued that Scott created a version of Scottish patriotism that was contained safely in the past so that it would not conflict with the British patriotism of a Scotland now committed to Union and Empire’” [The Contemporary British Novel Since 2000 2017, с. 164]. Подвійна структура роману “*The Fanatic*” побудована навколо кризи, яку Робертсон проаналізував у своїй докторській дисертації за темою «Конструювання й вираження шотландського патріотизму у творах Вальтера Скотта» (1988). У науковій роботі він стверджував, що Скотт створив версію шотландського патріотизму, яка була безпечно «замкнена» в минулому, аби уникнути конфлікту з британським патріотизмом, характерним для Шотландії, що вже прийняла ідею Союзу та Імперії [The Contemporary British Novel Since 2000 2017, с. 164]. “The Scott-inspired version of Scotland had, by the 1980s, come into conflict with the unanticipated rise of Scottish nationalism, a nationalism which its critics declared to be a regression to the world of passion but which nonetheless opened up the possibility of alternative version of Scotland’s future” [The Contemporary British Novel Since 2000 2017, с. 164]. Отже, версія історії Шотландії, інспірована творчістю В. Скотта, до 1980-х років увійшла в суперечність зі значним зростанням націоналізму. Такий націоналізм критики розглядали як повернення до дискурсу емоцій і пристрастей, що є виявом автентичного антропологічного буття, проте водночас письменник зобразив можливість для альтернативного бачення майбутнього Шотландії.

Одним із ключових у романі Дж. Робертсона постає запитання: “What’s real, Mr Carlin? We say history’s real. It really happened. But we can’t prove it. We can’t touch it. All we have is hearsay and handed down stories and a lot of paper that somebody else tells us is the genuine article” [Robertson 2000, с. 197]. У романі поставлено запитання такого плану: “But if the text of history turns into literature, do the texts of literature point to truths to which history is blind?” [The Contemporary British Novel Since 2000 2017, с. 164]. У романі «Фанатик» порушено питання про взаємозв’язок між історією та літературою. Якщо історичні тексти набувають літературної форми, вони можуть почати відображати не лише факти, а й певні суб’єктивні інтерпретації. Водночас виникає запитання: чи здатна література завдяки своїй уявній свободі та художнім особливостям розкривати такі «правди» й людські переживання, які залишаються поза увагою документальної історії?

“But like the hero in a fairy tale, he could not pass from the unreal back to the real (if that was where he was going) without taking with him a token” [Robertson 2000, с. 167]. Для наравної «мандрівки» між історичними дискурсами, умовними чи реальними, необхідно мати певний «знак» (символічний об’єкт), що підтверджує пережитий досвід або зв’язок із

минулим. Можливо, такий «знак» відображає щось глибоко особисте, що людина бере із життєвого досвіду або внутрішнього пошуку.

У романі “Joseph Knight” Дж. Робертсона “Sandy, whose diary of life in Jamaica Bellenden keeps as a memento of the brother who did not make it back, despite the fact and contents disgust him. The painting is only allowed to remain in Bellenden’s Scottish home, however, because of what has been blacked out in it – the figure of the slave, Joseph Knight, whom Sir John had brought back from Jamaica. The ‘history’ which the painting records has been reshaped to match the absence of court and then disappeared, out of sight, out of history, though in the final section in the final section he is discovered working among the miners in Fife who had themselves only just been legally released from serfdom.

Bellenden is a man trapped in the double narrative of Robertson’s account of Scott’s patriotism” [The Contemporary British Novel Since 2000 2017, с. 165–166]. У цьому романі щоденник Сенді є символом пам’яті про втрату брата, але зміст щоденника викликає огиду, що свідчить про неоднозначність оприявнених спогадів. Крім того, картина, що зображує історію, яку спотворено цензурою (зокрема брак описів про раба-хлопчину Джозефа Найта), стає прикладом того, як історія може бути переписана залежно від соціальних і політичних чинників. Такий ракурс, по суті, робить постать раба витісненим із історичного наративу. Але Джозеф Найт не зникає повністю і все ж з’являється у Файфі серед шахтарів, нещодавно звільнених від рабства. Це демонструє трансформацію історичних ролей і боротьбу за свободу в ширшому контексті, на чому акцентує Дж. Робертсон. Беллендін – персонаж, що опинився в пастці подвійності сконструйованого наративу. Така подвійність впливає з описаних у романі аспектів шотландського патріотизму Скотта і розкриттям автентичних репрезентацій колоніального минулого. “Life, the poets said, was a splashing mountain burn becoming a deep, smooth river flowing to the sea. Sir John did not see it like that. For him life was a broken expanse of land without design or cultivation, patchworked with big and rocky outcrops. A trackless moor covered by low cloud – or by smoke. What connected one memory to another, this moment to that moment? You turned around and lost sight of someone, your bearing went astray, you could only dimly see what you thought was a certain landmark” [Robertson 2003, с. 27].

Висновки. Д. Робертсон у романах “Joseph Knight” і “The Fanatic” акцентує на тому, що історія надає унікальну можливість усвідомити складність процесів людського поступу. Вона допомагає створити цілісне уявлення про взаємопов’язаність процесів (у дискурсі культурної пам’яті, соціальних та історичних травм, суспільних міфів, ритуалів, табу тощо).

Метамодернізм як літературний напрям, що формується після 2000-х рр., відповідає загальній тенденції ревізії та деконструкції культури. Така деконструкція зумовлена прагненням наблизитися до автентичної правди.

А. Леві через постколоніальну ревізію демонструє жорсткий шлях становлення Британської імперії в острівних регіонах. Авторка розкриває різні вияви тортур і жорстокого ставлення до місцевих громад, що підважують ідеали Просвітництва. Роман А. Леві "Small Island" демонструє уявлення про британські домініони як частину імперської стратегії й дає можливість критично осмислювати історичний нарратив із позицій мешканців островів. Найважливішим залишається прагнення показати принципову різницю

між ментальністю колонізованих народів і абсолютистською позицією імперського центру, який насаджував релігійні принципи та цінності. Такий нарративний фокус дає підстави говорити про реалізацію метамодерністських настанов у творчості британської письменниці, яка актуалізує в історичному романі важливість концепту *автентичності*. Натомість відмова від автентичності породжує сфальшовані історичні й загалом соціальні моделі всередині імперії, що призводить до трагічних наслідків.

Література

1. Бандровська О. Реальність як вигадка? Поняття «метамодернізм» і «метамодерн» в сучасному культурологічному і літературознавчому дискурсі. *Іноземна філологія*. 2021. Випуск 134. С. 152–164.
2. Гапонюк А. Дослідження проблем метамодернізму українськими вченими (2013–2019). *Питання культурології*. 2024. С. 8–18. DOI 10.31866/2410-1311.44.2024.318685.
3. Губернатор О. Метамодернізм як нова парадигма сучасних культурних практик. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2023. Випуск 1. С. 109–114. DOI 10.32461/2226-3209.1.2023.277643.
4. Дроздовський Д. Дискусійність метамодернізму в аспекті теорії постпостмодернізму. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Літературознавство*. 2018. 3–4 (89–90). С. 58–71.
5. Манюков О. Виміри нерівності у політичному метамодернізмі (Ханзі Фрайнахт) та епоха доступу (Джеремі Ріфкін). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*. 2021. Вип. 65. С. 22–31. DOI: <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2021-65-3>.
6. Манюков О. Постмодерний дивід(уум) та його ареали. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки»*. 2022. Вип. 55. С. 32–38. DOI: <https://doi.org/10.26565/2306-6687-2022-65-04>.
7. Манюков О. Розуміння людської дивідуальності в політичному метамодернізмі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*. 2022. Вип. 66. С. 27–37. DOI: <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2022-66-3>.
8. Пахаренко В. Метамодернізм як художній напрям: Роздуми про новий тип світосприйняття. *Українська мова та література*. 2021. Випуски 7–8. С. 56–68.
9. Петрова І. В. Метамодернізм як культурологічна концепція. *Питання культурології*. 2020. № 36. С. 14–23. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.36.2020.221039>.
10. Чернишова С. О. Домінанти метамодернізму: критична рецепція. *Сучасні літературознавчі студії. Від пост- до метамодернізму: зміна культурної парадигми сучасності*. Київ: КНЛУ. 2023. С. 85–90. DOI: 10.32589/2411-3883.20.2023.293576.
11. Levy A. *Small Island*. London: Review, 2004.
12. Robertson J. *Joseph Knight*. London: Fourth Estate, 2003.
13. Robertson J. *The Fanatic*. London: Fourth Estate, 2000.
14. *The Contemporary British Novel Since 2000*; edited by James Acheson. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2017. 214 p.
15. Vermeulen T. & van den Akker R. Notes on Metamodernism. *Journal of Aesthetics and Culture*. 2010. 2. 10.3402/jac.v2i0.5677.

References

1. Bandrovskaya O. (2021) Realist yak vyhadka? Poniattia «metamodernizm» i «metamodern» v suchasnomu kulturolohichnomu i literaturoznavchomu dyskursi [Reality as fiction? The concepts of «metamodernism» and «metamodern» in modern cultural and literary discourse]. *Inozemna filolohiia*. Vypusk 134. S. 152–164 [in Ukrainian].
2. Haponiuk A. (2024) Doslidzhennia problem metamodernizmu ukrainskymy vchenymy (2013–2019) [Research into the problems of metamodernism by Ukrainian scientists (2013–2019)]. *Pytannia kulturolohii*. S. 8–18. DOI 10.31866/2410-1311.44.2024.318685 [in Ukrainian].
3. Hubernator O. (2023) Metamodernizm yak nova paradyhma suchasnykh kulturnykh praktyk [Metamodernism as a new paradigm of modern cultural practices]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv : nauk. zhurnal*. Vypusk 1. S. 109–114. DOI 10.32461/2226-3209.1.2023.277643 [in Ukrainian].
4. Drozdovskiy D. (2018) Dyskusiinist metamodernizmu v aspekti teorii postpostmodernizmu [The Disputability of Metamodernism in the Aspect of the Theory of Post-Postmodernism]. *Naukovi zapysky Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Literaturoznavstvo*. 3–4 (89–90). S. 58–71 [in Ukrainian].
5. Maniukov O. (2021) Vymiry nerivnosti u politychnomu metamodernizmi (Khanzi Frainakht) ta epokha dostupu (Dzheremi Rifkin) [Dimensions of Inequality in Political Metamodernism (Hanzi Freinacht) and the Age of

Access (Jeremy Rifkin)]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia «Filosofia. Filosofski perypetii»*. Vyp. 65. S. 22–31. DOI: <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2021-65-3> [in Ukrainian].

6. Maniukov O. (2022) Postmodernyi dyvid(uum) ta yoho arealy [Postmodern divi(uum) and its areas]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia «Teoriia kultury i filosofia nauky»*. Vyp. 55. S. 32–38. DOI: <https://doi.org/10.26565/2306-6687-2022-65-04> [in Ukrainian].

7. Maniukov O. (2022) Rozuminnia liudskoi dyvidualnosti v politychnomu metamodernizmi [Understanding human individuality in political metamodernism]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seriiia «Filosofia. Filosofski perypetii»*. Vyp. 66. C. 27–37. DOI: <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2022-66-3> [in Ukrainian].

8. Pakhareno V. (2021) Metamodernizm yak khudozhnii napriam: Rozdumy pro novyi typ svitospryiniattia [Metamodernism as an artistic direction: Reflections on a new type of world perception]. *Ukrainska mova ta literatura. Vypusky 7–8*. S. 56–68 [in Ukrainian].

9. Petrova I.V. (2020) Metamodernizm yak kulturolohichna kontsepsiia [Metamodernism as a cultural concept]. *Pytannia kulturolohii*. № 36. S. 14–23. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.36.2020.221039> [in Ukrainian].

10. Chernyshova S.O. (2023) Dominanty metamodernizmu: krytychna retsepsiia [Dominants of metamodernism: critical reception]. *Suchasni literaturoznavchi studii. Vid post- do metamodernizmu: zmina kulturnoi paradyhmy suchasnosti*. K.: KNLU. S. 85–90. DOI: 10.32589/2411-3883.20.2023.293576 [in Ukrainian].

11. Levy A. (2004) *Small Island*. London: Review [in English].

12. Robertson J. (2003) *Joseph Knight*. London: Fourth Estate [in English].

13. Robertson J. (2000) *The Fanatic*. London: Fourth Estate [in English].

14. *The Contemporary British Novel Since 2000* (2017); edited by James Acheson. Edinburgh: Edinburgh University Press. 214 p. [in English].

15. Vermeulen T. & van den Akker R. (2010) Notes on Metamodernism. *Journal of Aesthetics and Culture*. 2010. 2. 10.3402/jac.v2i0.5677 [in English].

MODELS OF REPRESENTATION OF HISTORICAL NARRATIVE IN J. ROBERTSON'S AND A. LEVY'S NOVELS: FROM THE METAMODERN PERSPECTIVE

Abstract. In this paper, the author has examined representations of history in contemporary British fiction written by J. Robertson and A. Levy, particularly in the context of the philosophical and ideological approaches of metamodernism. The primary objective of the study is to deconstruct traditional representations of the past and create alternative narratives that have long been marginalized in official discourse. This shift draws attention to a departure from postmodern relativism and a move toward outlining new forms of reflection in contemporary British novels, blending imagination with the pursuit of authenticity and ethical existence. The main goal is to identify artistic strategies employed by contemporary British authors who integrate postmodern playful techniques with a new approach to reconstructing history, based on the metamodern principle of authenticity.

In the research, the author has discussed James Robertson's novel "The Fanatic", where two key temporal dimensions intersect: the events of 1997 and those of the 17th century. The first timeframe reflects the events preceding the establishment of the Scottish Parliament, while the second focuses on the trial and execution of James Mitchel for his attempt to assassinate Archbishop Sharp. The character Andrew Carlin connects these narratives through his obsession with the historical figure of Mitchel. The research highlights how the plot is enriched by the quest for a legendary "secret book" by John Lauder, which offers new perspectives on historical events but disappears along with a librarian. This pivotal plot point reveals the author's commentary on the instability of historical evidence and underscores the ambiguity of historical truth. Robertson raises questions about how facts from the past influence contemporary perceptions of historical events.

The author has found out that the dual structure of the novel also emphasizes tensions between what remains overlooked in history, such as Mitchel's figure, and what is excessively mythologized, as in the case of Weir. It is determined that the close intertwining of reality and fiction illustrates the impossibility of restoring an objective historical truth.

The role of contemporary British fiction is outlined as a means for reflection at the intersection of ideological, ethical, and sociocultural dimensions. The metamodern novel serves as a space for grappling with complex historical dilemmas, while also offering new perspectives on their interpretation. The research demonstrates that particular focus is given to manipulations of historical facts: the historical past often becomes a contested arena for control over perception, influence, and interpretation. Metamodern intent in novels enables the exploration of suppressed or marginalized aspects of historical events, aiding in rethinking the past through collective reflection and a search for value frameworks. It is established that contemporary British literature in the metamodernist period emerges as an innovative platform for dialogue between the past and future, reinterpreting the impact of history and historical heritage on the discourse of cultural memory.

Keywords: metamodernism, contemporary British fiction, historical narrative, alternative history, deconstruction, authenticity.

© Дроздовський Д., 2025 р.

Дмитро Дроздовський – кандидат філологічних наук, науковий співробітник відділу зарубіжних і слов'янських літератур Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, Київ, Україна; drozdovskiy@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-2838-6086>

Dmytro Drozdovskiy – Candidate of Philology, Academic Fellow of the Department of Foreign and Slavic Literatures of T.H. Shevchenko Institute of Literature of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine; drozdovskiy@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-2838-6086>